

Кукуруза К.Р.

студент,

Науковий керівник: Гатаулліна Е.І.

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сьогодні фондовий ринок – це основний пункт для перерозподілу фінансових інструментів. Цей вид ринку є не менше важливим за інші, адже виступає потужною платформою для реалізації можливостей з мобілізації фінансових ресурсів та зародження низки нових конкурентоспроможних інструментів інвестування. Розвиток фондового ринку в Україні безумовно впливає на рівень національної економіки. Дивлячись на це, можна сказати, що розвиток фондового ринку в Україні є вкрай важливим та актуальним питанням. В Україні для того, щоб відновлювати економіку необхідно також займатися розвитком фондового ринку. Український біржовий ринок цінних паперів досі перебуває на етапі становлення. Основними джерелами

для залучення інвестицій залишаються: акції, облігації та інвестиційні сертифікати і ситуація не змінюється вже близько 10 років.

В статті праналізовано показники фондового ринку України та зроблено порівняння обсягу біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі за видами ринку діючих фондових бірж. Виокремлено можливі напрями подальшого розвитку фондового ринку України.

Первинний ринок цінних паперів – ринок перших і повторних емісій (випусків) цінних паперів, на якому здійснюються їх початкові розміщення серед інвесторів. Рамки цього ринку фактично обмежуються першим актом купівлі-продажу цінного паперу. На цьому етапі емітент передає майнові права на свою власність (частину власності) іншим особам, одержуючи за це грошові кошти для інвестиції. Після цього цінний папір переходить на вторинний ринок цінних паперів [1].

Вторинний ринок – це ринок, на якому відбувається купівля-продаж цінних паперів, випущених в обіг раніше. Покупці на вторинному ринку укладають угоди не з емітентом, а з новими власниками цінних паперів.

Розглянемо обсяг біржових контрактів з цінними паперами на первинному та вторинному ринку України протягом 2019–2021 років у таблиці 1.

Таблиця 1

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі за видами ринку протягом 2019–2021 років

	Усього на первинному ринку (Спотовий та строковий ринок), млн. грн.			Усього на вторинному ринку (РЕПО, спотовий та строковий ринок), млн. грн.		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
УБ	2691,08	0,00	100,30	1149,09	2413,95	10881,11
ПФТС	552,88	246,45	420,45	114205,08	131288,08	200779,89
ПЕРСПЕКТИВА	7,80	0,00	0,00	186355,43	201455,17	201453,37
УМВБ	0,00	0,00	0,00	4,36	6,77	10,72
Усього	3251,76	246,45	520,75	301713,96	335163,97	413125,09

Джерело: розроблено автором за джерелом [2]

На основі даних чотирьох фондових бірж, проаналізовано первинний ринок протягом 2019–2021 років (табл. 1). З огляду на показники, видно таку тенденцію: з кожним роком показники вторинного ринку збільшуються, причому стосується це усіх фондових бірж, зазначених в таблиці нижче. Такого не можна сказати про первинний ринок, хоча й він розвивається достатньо добре. Так, у 2019 році обсяг біржових контрактів з цінними паперами на первинному ринку становив 3251,76 млн. грн., на 2683,34 млн. грн. (45,21%) менше за попередній рік. У 2020 р. 246,45 млн. грн., що на 3005,31 млн. грн. (92,42%) менше ніж в попередньому році. Але в 2021 році обсяг біржових контрактів становить вже 520,75 млн. грн., що більше на 274,3 млн. грн. (111,3%), ніж у 2020 р.

Що стосується вторинного ринку, то показники значно перевищують первинний ринок, тому результати розрахунків такі: у 2019 році обсяг біржових контрактів становив 301713,96 млн. грн., у 2020 р. 335163,97 млн. грн., а це на 33450,01 млн. грн. (11,09 %) більше за 2019 р. Станом на 2021 рік обсяг склав 413125,09 млн. грн., і збільшився за попередній рік на 77 961,12 млн. грн. (23,26%).

Оскільки вторинний ринок розвивається краще, провівши розрахунки, показники у 2019 році на вторинному ринку 301713,96 млн. грн., що більше на 298462,2 млн. грн., ніж на первинному, у 2020 році на вторинному збільшився показник у порівнянні з первинним на 334917,52, а у 2021 р. на 412604,34 млн. грн. збільшились обсяги біржових контрактів з цінними паперами.

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом січня-грудня 2019 року на організаторах торгівлі на вторинному ринку становив 98,93% від загального обсягу біржових контрактів протягом зазначеного періоду, а також протягом січня-грудня 2020 року становив 99,93% від загального обсягу біржових контрактів протягом вказаного раніше періоду.

Обсяг торгів фінансовими інструментами протягом січня-листопада 2021 року на операторах організованих ринків капіталу на вторинному ринку становив 99,87% від загального обсягу торгів фінансовими інструментами протягом цього періоду [2; 3].

З огляду на те, що фондовий ринок має важливе значення для нашої економіки і його розвиток є не комплексним, адже первинний ринок

значно відстає від темпів розвитку вторинного ринку, можна стверджувати, що фондовий ринок України у недостатньому обсязі виконує функції, покладені на нього. Динаміка діяльності українського біржового ринку бажає кращого: різко зменшуються обсяги торгівлі, більшість організаторів торгівлі фондовими інструментами є безприбутковими. Лише за допомогою системного підходу до оздоровлення українського ринку цінних паперів можна подолати наведені труднощі. Такий підхід має включати вдосконалення законодавства як на рівні діяльності організаторів торгівлі, так і на рівні підходів до функціонування акціонерних товариств.

Список використаних джерел:

1. Визначення «первинного ринку цінних паперів». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Первинний_ринок_цінних_паперів
2. Національна комісія цінних паперів та фондового ринку / Основні показники ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
3. Миськів Г.В., Висоцька І.Б., Чапляк Н.І. Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 58. С. 94–98.